

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Közvélemény-mentesség.

Valahogy ilyesformán lehetne jellemezni azt a légkört, amelyben Zsinatunknak immár harmadik ülészsaka kezdetét veszi.

Ennek az ülészsaknak két főtárgyában: a belmissziói és az egyházalkotmányi törvényjavaslatban mintegy a múlt és a jövő ad egymásnak találkozót. Egyházalkotmányunk új kodifikálása előreláthatólag a régi, kipróbált keretek között fog megtörténni, bár lehetséges, hogy a részletekben több, újításszámba menő, fontos és szükséges módosítással. A belmisszió törvényes rendezése viszont teljesen *novum* a mi egyházi törvényhozásunkban és már csak ennél fogva is, de méginkább a tervbevett szabályozás részleteinél fogva a jövőnk útjának leghatalmasabb s mondhatni legmerészebb egyengetése.

A nagyon szomorú és szinte érthetetlen már most az, hogy épp ez a két igen fontos törvényjavaslat a magyar református egyház közvéleményében — úgy, amint azt a egyházi élet nem hivatalos megnyilatkozásai, de főként az egyházi sajtótermékek képviselik — még csak minimális érdeklődést is alig birt maga iránt mindmostanig kelteni.

Ha a 25—50 évvel ezelőtti egyházi lapirodalmunkat csak fölületesen is megnézegetjük, azt vesszük észre, hogy már évekkkel a zsinatok összeülése előtt, de azoknak ülésezése folyamán is a zsinati tárgyak ismertetése és vitatása tölti be uralkodólag a hasábjait. És alig kétséges, hogy a megelőző zsinatoknak a munkáját ez a hatalmas és tegyük hozzá: egészen véve igen színvonalas sajtóbéli előkészítés nemcsak megkönnyítette, de értékben is emelte.

Mai egyházi sajtónk pedig — amelynek mennyiségi termelése* magasan, sőt szerintem túlzottan és fölöslegesen felülmúlja az akkorit — sem a jelenleg ülésező Zsinatot megelőzőleg, sem annak harmadik éve tartó ülésezése folyamán

* Itt természetesen az egyes lapgyénekekben előállott többletet értem, nem pedig a terjedelem vagy a példányszám többletét, mert ez, különösen 1920 óta, inkább csökkent, mint emelkedett. Tény azonban, hogy még rendelkezésre álló terjedelem sincs mai egyházi sajtónkban a témák fajsúlyának megfelelően kihasználva.
R. I.

nem foglalkozott kielégítő mértékben és főképp nem rendszeresen, nem terv- és programmszerűen foglalkozott a zsinati tárgyakkal. Hallgatása különösen most, a harmadik ülészsak előtt volt feltűnő. És többé-kevébbé osztottak vele ebben a hallgatásban, illetőleg a foglalkozás és az érdeklődés nem kielégítő mértékében az egyházi élet nem hivatalos megnyilatkozásait hordozni és kifejezni hivatott kisebb-nagyobb tényezők, mozgalmak, akciók és szervezetek is.

Még leírni is nehéz ezt, annál nehezebb megérteni.

Hogy kivételesen nehéz idöket élünk, amelyekben egyházunknak s az egyház „hivatalos” és „nem hivatalos”, de egyképen felelős tényezőinek: egyéneknek és testületeknek, hatóságoknak és szervezeteknek egyformán megvannak a maguk tépő és szaggató napi gondjaik, — olyanok, amilyenekről a 25—50 évvel ezelőtti magyar református egyházi élet (noha ezt sem kényeztette sem az állam, sem az — időjárás) még csak nem is igen álmodhatott? Igaz, nagyon igaz, — de hát vajjon a nehéz jelen címén eluralkodó fásultsággal nem tesszük-e a jövőnket még százszor nehezebbé?

Hogy olyan nagyszerű egyházi vezérembereink vannak, olyan pompásan összeválogatott zsinati képviselőtünk van, akikre és amelyre nyugodtan és fejtörés nélkül rábizhatjuk az új törvényalkotással való bajlódást, amikor magunknak ügyis ezer egyéb gondban fő a fejünk? Ezt sem vonja senki kétségbe, de viszont az is egészen bizonyos, hogy ezeknek a súlyos felelőségeket hordozó kiváló tényezőknek sem a munka- sem a felelőségterhét nem volna szabad mértéktelen és már alig elhordozható módon azzal megnövelnünk, hogy — különben sem éppen református szellemű gondolkozásmóddal — ezt mondjuk nekik: „Csináljatok, ahogy tudjátok, mi nálatok deponáljuk nemcsak a bizalmunkat, de még az — eszünket is!”

Nagyon nagy baj mind a kétféle gondolkozás. De még sokkal nagyobb baj volna, hogyha a *alapokat* ennek a közvéleménymentességnek nem is ezekben, hanem még sokkal mélyebben

kellene és lehetne keresni és föltalálni. Hogyha az e fölött töprengő lélek előtt valami olyan szörnyű mélység nyílnék meg, amelyből egy nem is nagyon távoli bomlás lélekdermesztő képei bontakoznának ki: mert az egyház földi életében mindig a bomlás jele volt az, amikor az egyház „hivatalos” munkája és „nem hivatalos” érdeklődése közt gyógyíthatatlan divergentia állt be...

De apage Satanas! Hisszük, hogy ez a divergentia még nem gyógyíthatatlan. És hisszük, hogy a gyógyítására való komoly, tervszerű és elszánt törekvésben maga Zsinatunk és Konventünk fog ez alkalommal előljárni, amint kell is és bizony már régen kellett volna.

Kezében van — és nagyon szomorú volna, ha nem volna kezében — Zsinatunknak a kezdeményezés elhatározó lehetősége arra, hogy közvélemény-mentes gyülekezetből azzá legyen, amivé esztendőről-esztendőre tud lenni a hollandi, a skót zsinat és amik voltak kisebb-nagyobb mértékben a mi megelőző nagy zsinataink is: a jó értelemben vett közvélemény ártól zengve-harsogva körülölelt, hordozott és emelt — kivételes, sorsdöntő eseményé.

R. I.

Alkotmányi különlegességek.

Fenti címen a Debreceni Protestáns Lap március 8-iki számában nagy egyházjogászunk, dr. Kun Béla egyetemi tanár úr, oly nagy

fontosságú problémát vet fel, mely azt hittem sok avatott tollban talál visszhangra; hiába várván azonban a hozzászólásokat, megengedi nekem az illusztris szerző, ha szerény soraim fűzöm nagyjelentőségű megállapításához; arra kérvén ezúttal is, hogy mint legilletékesebb, az új törvénycikkben, ez igazán szükséges és közegyházi szerveink megújítását biztosító praktikus elgondolását, tegye építő valósággá.

Akik ma közegyházi életünket figyelik, azonnal átérzik, hogy mily nagyjelentőségű a Kun Béla egyetemi tanár úr által feltárt probléma, mert valóban a gyülekezeti élet ismerete, az egyházmegyék kicsinyes, aprólékos, de mégis nagyon fontos — dolgaiban való jártasság és velük való nexus nélkül, a felsőbb fórumokon építően, gyümölcsözően tevékenykedni, érezzük, hogy valóban nem is lehet s egyházi szerveink hovatovább teljesen bürokratikus intézményekké és nem élő és cselekvő közigazgatási rendszerre lesznek.

Egyházmegyei gyűléseinken gyakorta vettem fel már azt az ideát, hogy a Kun Béla egyetemi tanár úr által is nagyjelentőségű kapcsolatot, hívjuk meg olykor-olykor Püspök urunkat is egyházmegyei lelkészértekezleteinkre, hogy legyen minél előbb a kontaktus a kormányzattal és kormányzó, a kis egyházak és nagy vezére között; mennyivel inkább szükséges e kapcsolat a világi kerületi, konventi, zsinati tisztviselők és tagokra nézve, akik ma gyakorta minden átmenet nélkül jutnak e magas pozícióba anélkül — amint azt Kun Béla egyetemi tanár

TÁRCA

Márok-Papi református egyház története vázlat.

Márok (melyet mint helységet Papitól egy lépésnyi átmérőjű határvonal különöz el határára s annak használása módjára és polg. igazgatására nézve) 1645. évben úgy tűnik fel, mint anyaegyház.

1668. évben építettett az első paróchiális ház; ennek elavultával 1774. évben a második; melynek viszont avultsága jelenleg egészben újjonnani építettését igényli. — Első anyakönyve kezdődött 1758. évben, Szendrey András prédikátor idejében; amikor már mint az anyakönyvben feljegyeztetett Rektori fizetés Chartája feltételezi; a Márki jelenleg is létező Oskolai Oktató hivatal megalapítatva láttatik. — 1678. évben, mint a n. t. Beregi Egyház-megye második jegyzőkönyvéből látható, Nógrádi Mátyás püspök gyűlést tartott itten, melyben a többek közt a pipázás és tobákolás az Egyházi hivataloskodóknak megtiltatott. — Papi leány-

egyháza volt Mároknak, mígnem 1797-ben a kettő egy anyaegyházzá egyesült. 1796. évben telepített legelőszőr Mároknak tek. Liptsey József úr római vallású tót jobbágyokat, kik időnként annyira elszaporodtak, hogy jelenleg már Papi teszi jobbára az anyaegyházat. — Temploma s paróchiája térént mint bírja, az adatok hiánya miatt bizonytalan; de mint a mai napig fennmaradt közvélemény tanúsítja, későbbben alkalmasint a nevezetes tek. Maróthy Családfő ajándoka járult hozzá — kinek becses emlékezetű utódja tek. Neupner János úr, több ízbe pénz segedelmével ápolta ez egyházat. Temploma, mint szerkezete és alakja mutatja, régi goth munka, minők számosan találtatnak Bereg megyében. Falai kívül-belül halmozvák goth írásokkal és festvényekkel, de amelyek 1775. évben bé vakoltattak, utóbb be is meszeltettek.

Oskola Oktatója jelenleg nemes Kurovszky Ferencz.

Jegyzette Febr. 20-dikán 1848. évben: *He'ser Mihály* jelenlegi Márok-Papi ref. rendes lelki Pásztor.

Közli: **Kallós Tivadar.**

úr is megállapítja —, hogy bárminő előkészítő egyházmegyei szolgálatot végeztek volna.

A zsinat presbiteri elv, mély és nagyjelentőségű rendszer s hogy nálunk speciálisan fejlődött és alakult ki, az csak javunkra írható s jobbá és tökéletesebbé formálni, praktikusabbá simítani, a Protestantizmusnak hivatása is.

Miért ne lehetne — sőt kívánatos és szükséges is, — megkötni a felsőbb fórumokra való beválaszthatást azzal, hogy azokat, az egyházmegyei szolgálat előzze meg. Érmelléki egyházmegyénkben például az volt a jogszokás, hogy a világiak a jegyzőségen, ügyészi és számvevőségű tisztségeken keresztül jutottak el a tanácsbírói és gondnoki állásokba, amikor már semmi újszerűség nem zavarhatta őket.

Élő szerveket irányítani, ügyeikben intézkedni ismereteik nélkül nem lehet; szakítanunk kell azért a mai rendszerrel intézményesen, törvényileg is, hiszen így nevelhetjük rá nagyjainkat az egyházi tisztségekre, így nyerhetünk bennük igazi harcosokat, amikor nem a közélet fórumáról átmenet nélkül, hanem Kun Béla egyetemi tanár úr elgondolása szerint nagy erőtartalékainkból, az egyházmegyék választják ki, a magasabb fórumok tagjait és tisztviselőit.

Legyen az egyházmegyei szolgálat a lépcső minden magasabb tisztségre, eltérésnek csak nagyon kivételesen adassék hely — s a magasabb alakulatok kiépítését ne a presbiteriumok, hanem az egyházmegyék végezzék s a presbiteriumok csupán az egyházmegyék tisztviselőinek megválasztását végezzék, az új törvények szerint.

S megengedi nekem az egyetemi tanár úr, ha ennek kapcsán az egyházkerületi közgyűlés alkotótagjaira vonatkozó elgondolásomat is figyelmébe ajánlom, melyet egyházmegyei felterjesztésünkben körvonalaztam is.

Ugyanis egyházmegyei közgyűlésünk az I. tc.-re vonatkozólag dr. Thury László tanácsbíránk igen értékes átdolgozásában tette meg észrevételeit — ebben vétetett fel az én javaslatom is, mely szerint az egyházkerületi képviselő revízió alá vétessék, a Tanítók képviselője emeltessék, a középfokú iskolák típusonként csoportosíttassanak és csak 4—5 iskolának legyen egy képviselője; az egyházmegyék majoritása a kerületi gyűléseken biztosíttassék, mert egy kissé különös, hogy minden kis iskola részéről választott tag legyen a kerületen s az egyházmegyék, elemi iskolai Tanítók pedig aránytalanul kisebb képviselővel birjanak, — az akadémiáknak hagyassék meg az egyéni képviselő, — mert ez kívánatos közérdek a jövőben is...

Álmosd.

Székelyhidy Béla,
református lelkész.

KÖZÉLET

„Hol vannak a halottak?”

Micsoda hatalmas, szép, megdöbbentő és érdekes cím ez olyan munkához, mely millió és millió szegény, szomorú, kereső és szenvedő emberi lélek vágyára, kételkedésére vagy hitére akar feleletet adni! Milyen kár, hogy ezt a címet is ki lehet használni reklámnak és üzletnek, mint ahogy ezt a másikat is: „*Milliók élnek, akik sohasem fogják meghalni.*” Gondoljuk el csak, hogy kapnak az efélén az emberek, kivált, mikor ott van ez az alcím is: „*megnyugtató, felüdítő válasz a Bibliából.*”

Együttal mennyi gyanúsítás is van ebben az egyházak eddigi tanításaival szemben, mintha eddig nem jól, nem világosan és nem helyesen magyarázták volna az isteni — Igét!...

Az őrtorony Biblia és Traktátus társaság (Brooklyn N. J. U. S. Amerika) adja ki és ontja annak a bizonyos J. F. Rutherfordnak az írásait más címen, Nemzetközi Biblia tanulók társasága), amely a Russel Károlyét is terjesztette sok millió példányban (Russelismus, millenismus) minden nyelven.

Legrosszabb a dologban, hogy különösen az Amerikába szakadt magyar véreink útján terjednek ezek a könyvek és füzetek.

Még a háború előtt történt, hogy egy falumbeli Amerikából hazajövet ajándékot akart nekem hozni s éppen Russel könyvét (vaskos kötet magyarul): „*Az isteni terv a korszakokban*” címűt hozta el.

A napokban pedig, midőn híveimet látogattam a „*Bérmunkások naptára*”-ra akadtam. Kommunista naptár, Amerikából küldték.

Egy biharmegyei faluban pedig a mult héten egy másik veszedelmes iratra bukkantam, melyet cikkem címéül írtam: „*Hol vannak a halottak?*” Ez igyekszik teljesen lerombolni mindazt, amit eddig tanítottunk és hittünk.

A Biblia neki tetsző verseit önkényesen fordítja, átalakítja, a neki nem tetszőket el-sikkasztja. E szerint lélek nincs olyan értelemben, mint ahogy a keresztyénség eddig tudta a Biblia alapján. Rombol és tagad. Semmi vigasztalást nem ad.

Lehet nem jól, de én úgy gondolom, hogy lelkészi és egyházi szaklapjainkban (tehát nem napilapokban) feltétlenül ösmertetnünk kellene az egyház ellenségeinek (tehát a mi vallásunk és hitünk ellenségeinek) a munkáit is, azért, hogy tudjunk ellenük védekezni és híveinket felvilágosítani. Ha nem így lesz, munka és harcmezőnk nem fogjuk teljesen és helyesen ismerni, modern fegyverek helyett ócska mocsarakkal fogunk ártatlan díszlövéseket le-adogatni; minket pedig bekerítenek s az igazság kárt szenved.

Kósa Béla.

KÜLFÖLD

Nagyszerű genfi tiltakozás az „istenirtó” orosz örület ellen. Hónapok óta köztudomású, hogy a szovjet — a korábbi enyhébb magatartását megváltoztatva — Sztalin diktatúrája alatt mindenféle vallással szemben kíméletlen harcot hirdet, amelyben éppen úgy, mint egyéb intézkedéseiben is (a család és a minimális magántulajdon megszüntetése), az apokalyptikus örület terére lépett. Szovjet-Oroszország területén ma istenhívőnek, de különösen hitvalló keresztyénnek lenni, egyet jelent a *legjobb* esetben is a lassú éhhalálra kényszerüléssel. Az úgynevezett „keresztyén Nyugat” lelkiismerete lassan bár, de mégis csak mozdul, hogy e gyalázatos rémségekkel szemben tiltakozó szavát hallassa s a világ keresztyéneit s általában istenhívőit szenvedő orosz testvéreik milliói érdekében sorompóba lépésre bírja. — E tiltakozások között az egyik legelső és legnagyobb szabású folyt le január hó 19-én Genfben, a Kálvin városában, amely, ha sok egyéb tekintetben el is szakadt már Kálvintól, a Kálvin eleven érzékét és felelősségérzetét a keresztyén nemzetköziség iránt, nemes hagyományként őrzi és ápolja. A hatalmas tiltakozó ülésen — a zsúfolásig megtelt Reformáció-teremben, ahonnan a közönség egy jó része kiszorult, úgy hogy ennek számára egy másik nagyteremben párhuzamos ülést kellett tartani — Choisy Eugén egyetemi professzornak, a genfi protestáns egyházszövetség elnökének vezetése alatt együtt ültek az elnöki emelvényen Munnynck dominikánus páter, freiburgi egyetemi tanár, Orlov görögkeleti főpap s más keresztyén és zsidó vallásfelekezeti képviselők. Az ünnepélyes tiltakozó ülés fő szónoka Lemaître Ágost, a protestáns egyetemi theologiai kar tanára volt, aki orosz hivatalos források alapján terjesztette elő annak a vérlázító, rendszeres munkának főbb tényeit, amelyet a szovjet ma folytat az istenhitnek minél gyorsabb és minél gyökeresebb kiirtására boldogtalan alattvalói millióinak kebléből. A meztelen tények megrázó előterjesztése után az ékesszavú dominikánus szólalt föl, egyesítve a maga keresztyén bizonyágtételét más felekezeti keresztyén és nem keresztyén hívő testvéreivel. „Ha ötven esztendőn át — kiáltotta — megfosztják az embert Istenétől, szükségképen állatokat fog imádni! És a szovjet már a legjobb úton van e felé!” Még egy felszólalás után az óriás gyülekezet egyhangúlag elfogadta a következő határozati javaslatot: „A genfi hívők felháborodással és fájdalmas megindulással veszik tudomásul oroszországi testvéreik üldöztetését; tiltakoznak a vallásszabadságot ért merénylet ellen; kifejezik forró együttérzésüket az oroszországi hívőkkel és kizárólag vallásos alapon (vagyis minden világi politikai ítékezés kizárásával) csatlakoznak az egész világ mindama hívő lelkeihez, akik szün-

telen imádságaikkal és együttes erőfeszítéseikkel azt kívánják munkálni, hogy Oroszországban biztosítottassék a vallásszabadság.” Ezután a hatalmas sokaság egy pernyi csöndességbe merülve, néma imádságot mondott az élő Isten oroszországi vértanújért. Itt volna a legfőbb ideje, hogy a magyar keresztyénség is legalább ebben az egy ügyben megtalálja a maga szívét és a maga egységét s valami impozánsul egységes föllépéssel mutassa meg, hogy a *szomszédjában* dühöngő vörös Antikrisztussal szemben egyöntetű mártíriumra kész az egy nyáj egy Pásztorá mellett!

1929 december 19-én szentelték fel az Úr szent szolgálatára Bard Marcella kisasszonyt (a genfi theologian volt osztálytársnőmet). Ez volt a genfi egyházban az első női lelkész szentelés. Januárban kórházi szolgálatra osztották be a már gyermekkorában „katedrában predikáló papnak” készülő kiváló intelligenciával s bizonyágtevő erővel rendelkező keresztyén leányt.

Pogánymódra ünnepelte karácsonyát a szocialisták fiatal harcosainak egy csoportja Zürichben. December 21-én kivonultak a Zürichberg csúcsára s ott a hóval borított mezőn, a jéggel burkolt fenyőfák alatt meggyújtották a téli napfordulás tüzet „a jövő hívői”. Nem dobtak tüzes csóvákat a levegőbe, mint a régi germánok. Nem ittak, nem lakmároztak. Ünnepélyes csendben ültek a vidáman lángoló tűz körül, majd rövid szavalatok, egy beszéd, fáklyatánc s több harci induló hangjai szakították meg a félelmetes csendet. Így mutatta be az ifjú szocialista sereg hódolatát a napisten előtt, ki sugaraival megújítja a szabad ifjúság örömeit. Azután egymás szemébe nézve megesküdték a lángok fénye mellett, hogy világosságot gyujtanak a többi ifjú proletár fejében is s felgyújtják a munkásosztály szívében is a tüzes lángot. — Minő világosság.

Féron Vraut a *La Croix* c. lap igazgatóját boldoggá avatja a szent ritus kongregációjának kedvező véleménye alapján a kath. egyház. A háború előtt nem sokkal meghalt ujságírónak (ilyen rendű és rangú boldog még eddig nem volt) ugyan még más érdemei is vannak. Egyike volt Északfranciaország legnagyobb iparosainak, ő alapította a lillei katolikus egyetemet s rendezte a franciaországi eucharisztikus kongresszust is.

Az apologia új fajtáját hozta be a francia kath. egyház. A rádió már nem elég. A beszélőfilm heti aktualitásai során egyszer csak megszólalt az új párizsi érsek, Verdier s beszélt a párizsi ezreknek, tízezreknek, mosolyogva a divatos témáról, a testvéri szeretet útján megvalósuló békéről. A rövid, nagyon rövid beszédet jó képpel, rossz képpel meghallgatták a párizsiak, de a francia protestánsok azon szomorkodnak, mikor tudják már a rájuk nehezdedő hallgatás falát ledönteni.

Az öt japáni császári egyetem közül háromnak igazgatója keresztyén, a másik két egyetemen pedig az igazgató felesége az.

A zürichi központi iskolaigazgatóság megvonta a fogászati klinikán és a villamoson eddig élvezett kedvezmény jogosultságát — a szabad evangélikus iskola növendékeitől. De ez nem elég, az öregek menházában is tilos január 1. óta a reggeli-, esteli-, ételelőtti, utáni ima, pedig az ápoltak nagyrésze ragaszkodott e kegyes gyakorlatokhoz, de a moszkvai szabású materializmus kiméletlenül le akarja rombolni a lélek erőit, erőforrásait.

Az orosz lecke. Az egyik angol lapban így fejezi be az orosz üldözésekről szóló cikkét Orlo J. Price: Bármilyen történet is, a népek máris sokat tanulhatnak. Az orosz egyház nem bír megfelelni a nagy nemzet lelki gondozásának. Visszhangjává, vagy büntársává lett a zsarnoki uralomnak. A „negyedik rend” (a proletárok) ezen helyzet áldozatai, fellázadt s lerombolta az állammal együtt az egyházat is. A „negyedik rend”, a nincstelenek osztálya majdnem minden ipari államban elveszett az egyház számára, ahol az orosz forradalom előtti állapotok vannak. Volt már a történelem folyamán ehhez hasonló eset, a francia forradalom, mikor is a „harmadik rend” lázadt fel, hasonló gyűlölettel a vallás ellen. De e forradalom csupán Franciaországra szorítkozott. A nyugati népek megértették a fenyegető helyzetet s alkotmányos uralommal, jogok adásával megelőzték a bajt. A modern államok s modern egyházak nem használnák-e fel az orosz forradalom szörnyű leckéit, mint egykor a francia forradaloméit? Vagy vakok maradunk-e azon kizsákmányolással szemben, melyek a kommunistákat a Krisztus gyűlöletére vitték? Próbáljuk megérteni, mi történt Oroszországban?!...

Az angol király egészségének helyreállítása alkalmával megindult nemzeti gyűjtés eddig 689,597 fontot (kb. 20 millió pengőt) eredményezett a kórházak, menházak, népjóléti intézmények javára. E csodálatos eredmény becsületére válik úgy az angol népnek, mint uralkodójának.

A legöregebb angol lelkész, a londonderryi grófságban élő Hugh Mac Intyre Butler 108 éves.

Hágában február 7. nyílt meg s március 6-ig tart a békekiállítás s a Nemzetek Szövetségének gondolatát még jobban a lelkekbe véső propaganda-anyag közszemlére tétele. A régi békeünnepek, a szervezett pacifizmus eredményei, a gazdasági, erkölcsi és emberbaráti intézmények népeket összekötő hatása, a háború borzalmainak szemléltetése, a Nemzetek Szövetségének eddigi eredményei színes képekben, statisztikai adatokban áll a néző előtt. — Kár, hogy a nagy tárgyalások alkalmával még nem nyílt meg e kiállítás.

A skandináv államokban nem áll valami jól a katholicizmus. Svédországban hatmillió protestáns mellett 34,000 katolikus van; —

Dániában három és félmillió lakos mellett 24,000 hívek száma. Tíz év alatt 12,316-tal emelkedett számuk, a lengyel beköltözések emelkedésének hatására. Itt feltűnő sok az idegen apáca. 85 dán apácával szemben 508 idegen áll: **Norvégiában** kétmilliókétszáz ezer lakosból csak 71,662 nem tagja a nemzeti lutheránus egyháznak. A katolikusok száma 2612. Papságuk 35 pap s 260 apáca, nagy többségben idegen eredetű s minden erőfeszítése mellett sem tud hódítani.

(A Christianisme au XXme Siècle 1—7. sz. alapján.)
Dr. Illyés Endre.

Evangeliumi párt Németországban. Dittmann szociáldemokrata képviselő a Vorwärtsben (a német szociáldemokraták lapja) „Evangelikus Centrum” címmel cikket írt, melyben egy nagy egységes polgári párt alakításának előkészületeiről ad hírt. Demokraták, gazdaságpártiak, németnéppárt és népkonzervatív egyesülés egy nagy egységes polgári pártba készülnek tömörülni Hindenburg elnök protektorátusa alatt. Csendben folyik az eszme élesztése főleg a demokraták és néppárt tagjai között. A centrum (kath. egységes párt) ezen tervről kellő formában tájékoztatást nyert és úgy tekintette az evangélikus középpártok egyesülését, mint kikerülhetetlen szükségszerűséget. Ha a Centrum ellen, vagy annak tudta nélkül jött volna létre, veszélyes vetélytársnak látszott volna, mivel azonban a Centrum tudtával és jóakarató igentelésével jön létre, így benne a Centrum egy olyan kellemes társat nyer, kivel könnyen megtalálhatja az együttműködés alapját. Az új német kormánykoalíció Brüning német kancellár vezetése alatt készíti elő az új alakulást. Brüning vezeti össze az evangélikus középpártot, az új centrumot közös kormányzásra és tényleg közös pártkoalícióra, ami a teljes egybeolvadás előhírnöke. A nyarat a jövő pártalakulás konszolidálására akarják felhasználni s ezután öszszel, vagy télen egy vonzó és erőteljes programot adva, következnek a házfelosztás és új választás. Mint érdekes dologról, szükséges nekünk magyar protestánsoknak is tudomást venni róla.

„Az igazság, bármily szerényen lép is föl, mindaddig hatalmas, amíg nincsen neve, nincsen fogható történelmi jelenségformája, amíg csak vele magával van dolgunk. De halott, vagy legalábbis súlyosan beteg az igazság, mihelyt emberi nevet kap, emberi alakulattá lesz, különösen egy iskolának, pártnak, irányynak, mozgalomnak az alakjában, amely címkét visel és meghatározott jelszavak és szokványosságok által különbözteti meg másoktól önmagát. Az igazság elől nem is helyezhetjük magunkat jobban biztonságba, mint úgy, hogy lebélyegezzük evvel vagy avval a névvel — ha ugyan már a saját képviselői maguk el nem követték vele ezt a botorságot.”

Barth Károly: Die Auferstehung der Toten, 2. kiadás, 85 lap.

IRODALOM

Egy szatócs-bolt története. Írta: Böszörményi Jenő. A Pap Géza szerkesztésében megjelenő új vállalatnak ez a második füzet egy igazi Böszörményi-stilusú kedves novellát tartalmaz: kisemberek bánatáról és örömről, aranyos humorral, amelynek mélységében mégis az egyetemes embersors talányos arca komorlik fel, de földereng végső megoldásként a Kereszt titka is. A szép kiállítású, 16 kis októvlapnyi füzet ára mindössze 20 fillér. Tán még mondani sem illik, hogy nagyon megéri. *ri.*

HALOTTAINK

Berceli Bakó Károly a gyulaházi egyház ny. lelkipásztora 1930 ápr. 23-án 81 éves korában elhunyt. Félévszázadnál tovább volt az Úr szőlőjének munkása. „Kibékülés, megengesztelődés, engedelmesség és bocsánatadás kelt lába nyomán s amerre járt, könnyeik és verejtékeik közt is mosolyogtak ott az emberek.“ Legyen emléke áldott. Az Úr legyen vigasztalójuk a gyászolóknak.

KÜLÖNFÉLÉK

A Dócei intézet igazgatótanácsának elnökségével ideiglenesen a debreceni egyház presbiteriuma dr. Révész Imre lelkipásztort bízta meg.

A tanyai lelkészlakások felépítésére a debreceni egyház az Alföldi Takarékpénztárból 80,000 pengő kölcsönt vesz fel, hogy felépítve a lelkészi lakásokat, a tanyákon is intenzíven megkezdődhessenek a lelkigondozás munkája.

A Vasárnap szerkesztősége ezúton is kéri a novella-pályázaton dícséretben részesült és közlésre alkalmasnak ítélt novellák szerzőit, hogy beleegyezésüket közöljék a Vasárnap szerkesztőségével arra vonatkozólag, hogy a leközlendő novellák ne csak a jelíggel, hanem íróik nevével jöhessenek.

Az árpádtéri egyházzsér vezetőse május 4-én d. u. 3 órai kezdettel vallásos ünnepélyt rendez az árpádtéri templomban. A vallásos ünnepélyen az Igét Kolozsváry Kiss László hirdeti, Bibliát olvas és imádkozik Magyar Bertalan segédlelkész. Énekel a tanítói vegyeskar. A vallásos ünnepély egyéb számai szólóének, szavalat, orgona-szólo. A vallásosünnepélyt egyházzséri tanácsülés követi.

A debreceni Református Tanítók Vegyeskara május hó 10-én d. u. ötórás kezdettel műsoros délutánt rendez a kollégium dísztermében. Megnyitóbeszédet mond Mocsári László igazgatótanító. Énekel Polgár Ica, felolvás Nagy Juliánna, szaval Bálint Mihály, énekel

Bencsik Árpád, zongorával és gordonkával közreműködnek Müller Edith és Müller Erzsike. A vegyeskar Bodnár Lajos zenetanár, karnagy vezetésével három ízben szerepel.

A debreceni református főgimnázium 172. Erő cserkészcsapata fogadalmi ünnepélyt rendez május 3-án az intézet udvarán.

A győri református gyülekezetben cserkészcsapat alakult a gyülekezet ifjaiból.

A tiszalúci III. tanítói állásra Ruczik Géza okleveles tanítót választotta meg a presbiterium.

A debreceni gyülekezetnek előkelő vendégei voltak április hó 27—28. napjain. D. S. Cairns, az aberdeeni theologiai főiskola principálisa és W. Beveridge skót presbiteri lelkész, a budapesti skót misszió vezetőlelkésze látogatták meg a gyülekezetet. Mindkét kiválóság a debreceni egyetem diszdzoktora s mint ilyeneket méltó fogadásban részesítette őket az egyetem és a város is.

Anyák napja lesz május hó 18-án. — A Keresztyén Ifjúsági Egyesület (KIE), mint minden évben, úgy az idén is megrendezi az anyák napját május 18-án a társadalom minden rétegének a bevonásával.

A református gimnázium tanulmányi kirándulása. Április hó 23—28-án szép napfényes időben, minden reményt beváltó, nagyszerűen sikerült tanulmányi kirándulást rendezett a református gimnázium a Mátrába, Parádra, Egerbe és Szarvasköre. A kiránduláson 25 tanuló vett részt Osváth Ödön vezetésével Kornya Sándor és Lengyel Lajos tanárok kíséretében. 23-án reggel 4 órakor indultak s 1/211 órakor érkeztek Gyöngyösre, ahonnan gyalog mentek fel a Mátrába. Mátrafüred érintésével a Kallók-völgyön át Gyökereforrásnál megpihenve és megebédelve továbbfolytatták útjukat az épülő sanatorium mellett s d. u. 2 órára már megérkeztek első szállásukra a Kaparóházhoz (Hanák menedékház). Itt megpihenve Kékestetőre ment a csapat, melynek kilátójából több, mint egy óráig élvezték a Mátra felleges panorámáját. 24-ének programja a Nagy-Galyatető volt, hová d. e. 11 órára már el is jutott a csapat. Itt is gyönyörű kilátásban volt részük: délről Heves, északról Gömör tárult eléjük; Pizskéstetőről pedig a Zagyva völgyét a Cserhát keleti lejtőjével. — Este gyönyörű látványt nyújtott a Mátra déli aljában levő községek kivilágítása s ezek között első sorban Gyöngyöse. — 25-én reggel búcsútvéve a Galyatetőtől, Parádra vezetett útjuk a pirossal jelzett turista úton, melynek szebbnél-szebb szerpentin fordulójánál pihenőt tartva nem győztek betelni a zöldelő hegyoldal madárdaltól hangos gyönyörűségeivel. Az újjáépített üveggyárhoz érve engedélyt kaptak a gyár megtekintésére, melyben az üvegekészítés, csiszolás és festés minden apró részletét alkalmuk volt végig tanulmányozni. Délre már Parádfüredre

érkeztek, mátrai tartózkodásuk utolsó állomás-helyére. Parád szép sétányaival, parkjaival, kastélyával, szállóival igen kellemes hatást keltett a kirándulókban. — 26-án továbbmentek Egerbe, hova d. e. 10 órakor érkeztek. A túrista szálláson kaptak lakást. Itt lepakkolva első útjuk a híres, 28 fokos uszodába vezetett, ahol az egész kirándulás alatt a legkellemesebb percekét töltötték a kirándulók. Egerben megnézték a minaretet, Gárdonyi lakóházát, a várat új ásatásaival, kazamataival, Dobó és Gárdonyi sírjával; a vármegyeház XVIII. sz.-beli vasrácsos kapuját, az érseki templomot, a lyceumot csillagvizsgálójával és könyvtárával, Dobó szobrát, a minoriták templomát; 27-én résztvettek a református imaház istenitizsületén. Az összes egri látóivalok közt legmélyebb, legfelemelőbb hatással Bárány István több mint 300 nyeresémtárgyának, ú. m. érmek, serlegek, vázák, plakettek, diszoklevelek stb. megtekintése volt. Bárány István édesapja Bárány Géza ny. mérnök a legnagyobb előzékenységgel mutatta meg fia összes nyeresémtárgyait s a külföldi nagy lapok róla írt kritikáját. 28-án reggel programjuk utolsó helyére, Szarvaskőre ment a csapat, melynek várromjához felmenve a szarvaskői szoros egész vonalát végiglátták s szép, tiszta időben élvezték a Bükk nyugati részének erdőkoszorúta hegyoldalait és völgyeit. — A kirándulók 28-án este 9 órakor érkeztek haza a legkitünőbb hangulatban, teljes egészségben s egy gyönyörű kirándulás pazar emlékeivel gazdagodva.

Zomborban mindenkinek, aki tíz óra után kávéházban, vagy más mulatóhelyen tartózkodik lumpadót kell fizetni.

A kiskolesi gyülekezet meleg ünneplésben részesítette lelkipásztorát Gacsályi Zsigmondot a gyülekezetben eltöltött lelkészi szolgálata tíz éves évfordulója alkalmából.

37 katolikus szerzetesrend van jelenleg Magyarországon, közülök 20 női, 17 férfi. Ezek között azonban csak azok vannak, amelyek letelepedési engedéllyel bírnak és állandó adómentességet élveznek. A magyarországi nőnevelés 43%-ban katolikus apácák kezében van.

A hevesnagykunsági egyházmegye lelkészei értekezletet tartottak április hó 25-én Kenderesen Csomasz Dezső mezőtúri lelkész elnöklete alatt. Az értekezlet egyházaink anyagi helyzetével, a lelkészi nyugdíjintézetével, az új ágendával, a presbiterneveléssel, a lelkésztanító-sággal és a belmissziói bizottság szabályzatával foglalkozott.

A nyírbátori Lorántffy Zsuzsánna Nőegylet buzgó munkálkodást fejt ki a hitélet erősítésére és a szegények istápolására.

A pécsi leánynevelőintézet. A felsőbaranyai egyházmegye síklósi polgári leányiskoláját Pécsre helyezik át és az 1930—31. évben már ott is nyitják meg. Az egyházmegye nagyon

szép egyemeletes épületet szerzett az iskola és internátus céljaira.

A szegedi egyházközség, mint minden nagy ünnep alkalmával, most is megvendégelte az egyházközség szegényeit az egyház tanács-termében.

A makói polgári iskola tanári kara és a református elemi iskola tanítótestülete április 12-én közös konferenciát tartottak.

A makói református C. E. Leányszövetség április hó 20-án gazdag műsorral estélyt rendezett az egyház tanács-termében.

A szlovenszkői és ruszinszkői református egyház Egyetemes Konventje április hó 2-án ülésezett Pozsonyban Balogh Elemér püspök és dr. Szilassy Béla főgondnok elnöklete alatt.

A nemesdédi gyülekezet tervbevette egy nagyobb terem építését gyülekezeti, ifjúsági és kulturális használatra.

Magyarországon a tényleges szolgálatú alkalmazottak száma 123,347, a nyugdíjasoké pedig 109,931, az állandóan alkalmazott állami munkásoké 35,596. Csonkamagyarország 268,847 állami alkalmazottat tart el.

A világon a legújabb statisztika kimutatása szerint 12,617,371 magyar él. — Ebből Csonkamagyarországon 7.725,254.

A nagyváradai Lorántffy Zsuzsánna-Egyesület igen gazdag és áldásos tevékenységet fejt ki. Árvaházában 16 fiú árvát részesít gondozásban. Segélyezi és gondozza a gyülekezet szegényeit. Állandó havonkénti segélyben részesít 33 szegényt, cipő- és ruhasegélyben részesített az elmúlt évben 127 tanulót. Anyagi segélyezéseken kívül lelki munkát is végez a szerdai munkadélutánokon, melyeken sohasem hiányzik az ének, imádság és Isten igéje.

A nagykárolyi egyházmegye május hó 8-án tartja tavaszi rendes közgyűlését Nagykárolyban. Május hó 7-én lelkészegyesületi gyűlés és belmissziói értekezlet lesz.

TARTALOL : R. I. : Közvélemény-mentesség. — Tárcza : Kallós Tivadar: Márok-Papi református egyház története vázlat. — Székelyhidi Béla: Alkotmányi különlegességek. — Közélet : Kósa Béla: „Hol vannak a halottak?” — Külföld. — Irodalom. — Halottaink. — Vegyesek.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lapfőigazgató:
Dr. KUN BÉLA.

SESZTINA LAJOS

vasnagyszerkedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

✱

Kitűnő lütképeségű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zslir-bödönök, dísznőllő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15—48.

**Hazánk legrégebb és legnagyobb
harangöntődéje**

ALAPÍTVÁ 1816-BAN.

SELTENHOFER FRIGYES FIAI

m. kir. udvari szállítók

SOPRON.

Harangokat

**öntenek a legfinomabb harang-
ötvözetből minden hangnemben
és legszebb kivitelben.**

Legmagasabb bel- és külföldi kitüntetések bizonyítják harangjaink kiváló minőségét.

1900. évi párizsi világkiállításon nagy aranyérem stb., stb., majd legújabbán a soproni, celledömölki, székesfehérvári, kapuvári, szombathelyi és kaposvári országos kiállításon nagy aranyéremmel kitüntetve.

Szállítunk előnyös fizetési feltételek mellett, az egyházak teljes meglegedésére.

Költségvetések és kiszállások ingyen és díjmentesen. Összes szállított gyártmányainkról elismerőleveleket tudunk felmutatni.

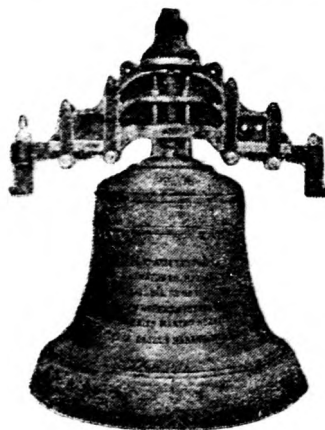
Magyarország aranykoszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

**harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár**

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz.

A törökszentmiklósi református egyház részére készült 1770 kgr.-mos harang.

Az 1900. évi párizsi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításon nagy aranyéremmel kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1930—1102.

**Ma inkább, mint valaha,
a tudás a siker titka!**

**GENIUS
KIS
LEXIKONA**

Eredeti nagyság (13 és $\frac{1}{2}$ × 18 és $\frac{1}{2}$ cm.)
40,000 cikk, 110,000 sor, 1600 hasáb, mintegy
800 ábra, színes műmelléklet.

Előfizetési ára: dús aranyozású, tartós
egészvásznonkötésben

12.— pengő.

Fizetendő:

a szállításkor 4.— pengő, június hó 30-án
4 pengő és július 30-án 4.— pengő.

Előfizetni lehet

május hó 15-ig három 4 pengős részletben is.

**MEGJELENÉS 1930 május 15-én. Megjelenés
után a mű bolti ára 16.— pengő lesz.**

**A GENIUS KIS LEXIKONA EGY KÖTETBEN
NYUJTJA AZ ÖSSZES EMBERI TUDÁST!**

A szaktudományok mai állása szerint földolgozza valamennyi európai és Európán kívüli állam történetét a legrégebb időktől a mai napig.

Megtalálni benne minden korok nagy embereinek életrajzát. Irodalom és művészet-történet. Földrajza a háborúutáni nagy átalakulások figyelembevételével, a legfrissebb népesedési és világgazdasági mozgalmak statisztikai adataival készült. Reáltudományok legújabb vívmányai, energia kutatások legújabb elméleteit, fölfedezéseit és találmányait, a mindennapi élet gyakorlati kérdéseit találja meg az eddig hiányzó

**GENIUS KIS LEXIKONBAN, mely egy hiányzó
Who's who-t pótol**

és megkíméli Önt attól, hogy egész könyvtárnyi munkát olvasson el. Napjainkban óriási a versengés; ki minél többet tud, annál többet ér. Az érvényesülésre, a sikerre és az előmenetelre nyújt segítőkezet és nagyobb jövedelmet a

GENIUS KIS LEXIKON, mely előjegyezhető 12.— pengős áron

**„MÉLIUSZ”
könyvkereskedésben**

**DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26.
Telefonszám 270.**